

Vályi Gábor

A segítő beavatkozás

A követelménymodul megnevezése:
Egyéni fejlesztés és segítő támogatás

A követelménymodul száma: 1896-06 A tartalomlelem azonosító száma és célcsoportja: SzT-004-50

A SEGÍTŐ BEAVATKOZÁS

ESETFELVETÉS – MUNKAHELYZET

Egy anya keresi fel a városi Ifjúságsegítő Pontot, az ifjúsági információs és tanácsadó irodát. 18 éves lánya kb. másfél éve kezdett el fogyókúrázni intenzíven. Ez eleinte nem okoz semmilyen problémát, a családban sem tulajdonítanak ennek jelentőséget. Azonban az utóbbi egy hónapban anya szerint kezdenek elszabadulni a lánya indulatai: szinte állandóan méri önmagát a mérlegen, s ha az előző napi mérésnél nem mutat kevesebbet a mutató, a lánya dühös lesz, már-már őrjöng. Az evés, nem evés központi kérdéssé válik a családban. A fogyás mértéke most már az anya szerint aggasztó, mert a 170 cm magas lány 42 kilogrammos. A szülők akkor kezdenek el aggódni, amikor a tv-ben egy fogyással kapcsolatos ismeretterjesztő kisfilmet láttak.

E beszélgetés után maga a lány is hajlandó volt a Pontba bemenni. Itt az ifjúságsegítő szakember fogadta, majd hosszan beszélgettek. Az első beszélgetést több is követte, szociális munkás és pszichológus kapcsolódott be a segítői munkába. Anélkül, hogy a hosszabb változatot ismertetnénk itt, azt szögezzük le, hogy a három szakember közös munkában és együttműködésben kiderítette, s tudta is kezelni, hogy a lány kórós fogyókúrázása tünet; az apja cukorbeteg, s az ő diétázásával kapcsolatos anyai gondoskodás váltotta ki belőle azt a viselkedést, aminek az eredménye a mértéktelen fogyás lett.

Hogy dolgozhattak a szakemberek? Milyen elvek és szakmai gondolatok mentén tudtak a lány és a család segítségére lenni? Ehhez jó lenne megismerni a segítő beavatkozás lényegét; a segítő szakember szakmai felfogása, emberképe meghatározó. A segítséget meghatározza a segítő beavatkozásban résztvevő szakember nézőpontja a klienséről, s a segítsérről, a beavatkozásról.

SZAKMAI INFORMÁCIÓTARTALOM

GONDOLKODÓK GONDOLATAI MENTÉN

Sigmund Freud munkássága a 20. század elején, s azóta is vitatott; egyik tanítványa, Viktor E. Frankl azt mondja Freuddal kapcsolatban, hogy számára az élet értelmére vonatkozó kérdések már eleve a betegség jelei. Frankl ezzel szemben azt állítja, hogy ez a szemlélet nem ad választ az ember valódi kérdéseire, amikor az értelmet, célt keresi az életben.

Gordon W. Allport szerint elavult Freudnak az a szemlélete, amely a motivációk értelmezésénél pusztán az ösztön-én szempontjára korlátozódik, mert így nem tartja hitelesnek azokat az értékeket, amelyekre irányulva az ember él. Ez azt jelenti, hogy elveszi az embernek azt a jogát, hogy higgyenek neki.

Mindezek ellenére nem csak a pszichológia egyik nagy újtójának tartják Freudot, de a nyugati gondolkodásra egyik legnagyobb hatással levő alaknak is. Munkásságának eredményei gyakran kerülnek az irodalom és a filozófiai viták fókuszába, vitatva a tudományos és orvosi értéküket. Hatással volt ezen kívül a szociológiára, történelemre, irodalomra, művészettörténetre és kritikára.

Freud, tudománytörténeti hatásán túlmenően, meghatározó jelentőségű a 20. századi nyugati ember önmagáról alkotott képének megalkotásában is. Mindennapjainkból hozzá köthető a tudatalatti jelentőségének, illetve a kora gyermekkori nevelés befolyásának felismerése, részben a gyermekkori kultusza is.

Freud kétféle modellben szemléltette a lélekről alkotott elgondolásait. Az elsőben a tudatos, a tudatelőttés és a tudattalan hármasságát különítette el. A másodikban háromféle énről beszél: ezek az Id (ösztön-én), Ego (én) és Superego (felettes-én). Ezek a fogalmak alkotják a szexualitás hipotézisével együtt Freud emberképének kereteit.

A pszichoanalitikus iskola alapelmélete, hogy az elfojtás révén tudattalanná váló emlékek és motivációk nagy hatással vannak a személy viselkedésére. Bizonyos tudattalan gondolatok és emlékek, különösen a szexuális és agresszív jellegűek, neurózis forrásává válhatnak, ugyanakkor a neurózisok kezelhetők a tudattalan gondolatok és emlékek felszínre hozásával. Erre irányuló módszerét nevezte el Freud pszichoanalízisnek. Felfedezte, hogy az elfojtott, tudattalanná vált emlékek szabad asszociáció révén is felszínre hozhatók. Ebben alapvető jelentőséget tulajdonított az álomfejtésnek, ezt nevezte a tudattalanhoz vezető királyi útnak. Hasonlóképp jelentést tulajdonított, s a terápiában fel is használta a szóeltévesztéseket.

Allport szerint Freud eltúlozta a tudattalan befolyását a személyiségre. Szerinte a felnőtt, egészséges embert olyan racionális, tudatos lény, aki ellenőrzése alatt tarja a viselkedését irányító motívumokat. Szerinte a tudattalan csak a patológiás vagy a neurotikus személyiségeknél kerül előtérbe. Véleménye a múltbeli élmények, tapasztalatok hatásának a jelenre vonatkozó befolyásolásában ugyancsak eltért a Freudétól. Úgy gondolta, hogy az ember nem rabja gyerekkori konfliktusainak, viselkedése sokkal inkább a jelen és a jövője által irányított, mint a múltja által meghatározott. Allport szerint az egészséges ember személyiségét nem lehet feltárni a beteg ember vizsgálatával.

Allport a személyiség fejlődését szakaszosan képzelte el, szerinte nincs folytonosság múlt és jelen között, gyerek és felnőtt között. Szerinte a gyereket primitív ösztönök vezérik és viselkedése nagyrészt reflexszerű. Az érett felnőtt személyisége viszont egészen más szintem működik, vagyis a kettő szétválasztható. A felnőtt ember személyisége főként a jelen és a jövő függvénye. A felnőtt személyisége a gyerek személyiségéből fejlődik ki, de anélkül, hogy a gyerekkori hajtóerők uralkodnának vagy irányítanák.

Ha a gyerek biztonság és szeretetigényei kielégítetlenek, agresszívvé, bizonytalanná, önzővé válik. Ilyen körülmények között a motívumok funkcionálisan autonómmá válása nem valósul meg. A felnőttkorban is fennmaradó differenciálatlan személyiség az elmebetegekre jellemző. Az érett személyiség tevékenység által uralja, ellenőrzi a környezetet, személyisége egységes és képes arra, hogy pontosan észlelje, mind a világot, mind önmagát.

Allport egy alapvetően optimista emberképet alakított ki, amelynek értelmében az ember képes arra, hogy tudatosan ellenőrizze saját életét. Az ember az önmegvalósítás egymást követő szakaszain megy át; mindenki képes arra, hogy számára megfelelő életstílust tervezzen és valósítsa meg. Az élet végső célja nem a feszültségcsökkentés, hanem éppen ennek növelése, amely új élmények és kihívások felé sarkall.

Ehhez kapcsolódik **Csíkszentmihályi Mihály** felfogása: az élet legértelmesebb pillanatai gyakran akkor történnek az emberrel, amikor nehezen elérhető célt tud maga elé tűzni és amikor e kitűzött cél érdekében minden képességét igénybe tudja venni.

Az emberre vonatkozó alapvető optimizmust tükrözi **Carl Rogersnek** az a nézete, hogy az ember veleszületett képességgel rendelkezik a személyes fejlődésre, az érett személyiséggé válásra, az önmegvalósításra. Az ember minden tapasztalatát énfogalma mentén értékeli és alapvető motívuma az önmegvalósítás.

Az önmegvalósításról pedig tudjuk, hogy Maslow szükségletrendszerének legmagasabb szintje.

Nem feladatunk, hogy abban állást foglaljunk, melyik felfogás az eredményesebb, a célhoz vezető. Az azonban tény, hogy a segítség lényeges eleme az interperszonális kapcsolat; a két ember együttes munkája az egyik problémájának megoldása érdekében. Ehhez pedig érdemes lehet a személyközpontú felfogást részleteiben megvizsgálni.

A SZEMÉLYKÖZPONTÚ ELMÉLET ÉS KAPCSOLAT

A segítői tevékenységben jelen van az együttműködés; együttműködés a klienssel, s együttműködés más segítő szakemberekkel, szervezetekkel. Ennek az együttműködésnek a kerete a mentálhigiénés szemlélet. A szemlélet magában foglalja a kliens feltétel nélküli elfogadását, magát a kliens-, azaz személyközpontúságot, s a hitelességet.

A feltétel nélküli elfogadás során a segítő magát a klienst fogadja el személyében, s jelenlegi, pillanatnyi állapotában, élethelyzetében. Az elfogadás nem jelenti azt, hogy el kellene fogadni a kliens értékrendjét vagy döntéseit. Nem kell a klienssel egyetérteni! De azt el kell tudni fogadni, hogy éppen abban a helyzetben van. A mentálhigiénés szemléletben talán ez a legfontosabb.

A személyközpontúság lényege, hogy a kliens kérdései, problémái, érzelmei a meghatározóak. Ő áll a középpontban. Ez nehéz, mert a segítőnek gyakran „tuti tippjei” vannak; nem is érti, hogy hogyan nem lehet az ő tippjeit elfogadni. De nem a segítő meggyőződése, gondolatai vannak a középpontban, hanem a segítséget kérő kliens.

A hitelesség a folyamatos és tiszta rálátást jelent a szakmai munkára. Ez azt jelenti, hogy a segítő szakembernek igénye van arra, hogy másoktól visszajelzést kapjon a munkájára; s önmaga is tudjon reagálni önmagára. A reflexió így lehet önreflexió, s lehet külső, szakmai reflexió. Hogy egy konkrét helyzetben hogyan működik a segítő, arról lehet beszélni, hogy valaki jó segítő-e, arról nem.

Az említett együttműködési kereten belül most nézzük meg részletesebben magát a személyközpontúságot; kezdjük a vizsgálódást a kapcsolati oldalról!

1. A személyközpontú kapcsolat

Az emberi kapcsolatok témája egyike a pszichológia legtöbbet vizsgált, elemzett problématerületeinek. A klasszikus pszichológia élményközpontú megközelítésmódja után a viselkedésközpontú szemlélet már kénytelen volt figyelembe venni a társas teret, mint a viselkedés fő meghatározóját, amelyben egyrészt szerepelnek a választ igénylő szociális ingerek, másrészt ez a tér a viselkedés célszférája, amelyre törekvései irányulnak, és amelyben a viselkedésből származó ingerek válaszokat váltanak ki.

A pszichoanalízis, majd a pszichoterápiás irányzatok egyrészt reflektorfénybe állítottak emberi relációformákat, pl. a pszichoanalízis az anya-gyermek kapcsolatot, a munkaléktan a szervezeti kapcsolatokat és csoportviszonyokat, másrészt kiemelten tanulmányozta a beavatkozó szakember és ügyfelei kapcsolatát, különösen a terapeuta és a páciens illetve kliens közötti kapcsolatot.

Az emberi kapcsolatok kérdései túl is terjedtek a pszichológián, és sokat foglalkozott velük a szociológia és a kulturális antropológia is. Az emberi kapcsolatok vonatkozásában is a tudományos kutatás akadályja a jelenségvilág közismertsége, magától értetődöttsége, vagyis az a körülmény, hogy a mindennapi élet központi témája a az emberi kapcsolatok szövevénye, és kivált a személyes, szoros, intim kapcsolatok sora, amelyekről sok implicit, nehezen megfogalmazható ismeret gyűlt már össze, és amelyekről sokat beszélünk, de azt utalásosan tesszük, s éppen ezért nagyon nehéz tudományos fogalmakat alkotni.

A kapcsolatban a sajátosságot a partnerrel korábban kialakult interakciók története, a partnerről és a kapcsolatról létrejött kép, a partnerhez való érzelmi viszonyulás és ebből eredően a további interakciókra vonatkoztatott késztettség, kívánság, a másikkal való találkozás és közelség igénye adja. Itt nyer jelentőséget az intimitás. Az intimitás egyik vizsgálati fokmérője az önfeltárás, amely a kapcsolat szoros jellegének megfelelően nagyfokú lehet.

A kapcsolatot nem lehet a viselkedés, illetve az interakciók szintjén megragadni, szükségesek hozzá a szubjektíven átélt jelentések és emóciók. A személyközpontú elmélet fejlődése során a hangsúly mindig a személy dinamikus jegyein volt, a kommunikáción, kapcsolatokon és a változásra való képességen, és nem a személyiségen, mint a személy statikus struktúráján. Ez az elmélet a személyiséget nem úgy fogja fel, mint amivel az egyén rendelkezik, hanem mint élő, holisztikus egységet, amelynek céljai, szándékai és szükségletei vannak.

2. A személyközpontú szemlélet

A személyközpontú személyiségelmélet, amelyet korábban non-direktívnek, azután kliensközpontúnak neveztek, 1940 körül kezdett kialakulni, amikor Carl Rogers egyre elégedetlenebbé vált az érzelmi- és magatartásproblémák kezelésének akkoriban elfogadott elméleteivel és módszereivel. Az ő alapkonceptiója, amelyhez a kezdetektől hűséges maradt az, hogy bármilyen személyiségelméletnek vagy kezelési módszernek a kiindulópontja az egyes ember, az egyén. Az egyént, mint gondolatok, érzések, tevékenységek, észlelések és komplex biológiai folyamatok alakzatát, akit Rogers mindig az idővel, valamint a körülötte levő emberek, tárgyak és események világával való kapcsolatában határozza meg.

A személyközpontú szemlélet, mint neve is jelzi, az emberben a személyre koncentrál. A személy itt azt jelenti, hogy az ember egyedi és felcserélhetetlen, ugyanakkor társadalmi meghatározottságában van jelen. Jelenti a személyt a társadalomban, egy bizonyos rendszerben, a személyként való lét egyedi és viszonylati vonatkozásait, az önállóságot és a függőséget egyszerre.

A személyközpontú szemlélet számára a segítség azt jelenti, hogy az ember személyes viszonyba lép. Ez azt jelenti, hogy a segítő maga is mint személy lép be a kapcsolatba, és bíz abban, hogy egy fejlődési lehetőség valósulhat meg a kapcsolat által, legyen szó akár kétszemélyes kapcsolatáról, akár csoportról. A kapcsolat alapvetően azt segíti elő, hogy akár a kliens, akár a segítő jobban ki tudja használni mindaddig kihasználatlan vagy átmenetileg gátolt belső forrásait, ezáltal személyisége továbbfejlődhessen és cselekvési tere nőjön. Ehhez kifejezetten kötődik egy emberkép, amely feltételezi, hogy minden emberben megvan a képesség arra, hogy a saját életét formálja és problémáit megoldja, és minden ember rendelkezik a megfelelő képességekkel és az aktualizálásra való motiváltsággal ahhoz, hogy a benne rejlő képességek alapján egyénileg és társadalmilag konstruktív irányba fejlődjék, ennek eredményeként önmagát alapvetően elfogadja és megértse, és szociális környezetében is autentikusabb módon tudjon viselkedni.

A személyközpontú munka azon a meggyőződésen alapul, hogy a az embert érintő tudományos és gyakorlati eljárásmod abból emberképből indul ki, amely az embert mint személyt tekinti; vagyis egyrészt az önállóság és az autonómia, másrészt a segítő kapcsolatban a másik ember iránti felelősség együttesen van jelen a segítségben.

A személyközpontú elmélet fő vonása az emberek önmegvalósítási és önjelölési képességének állandó hangsúlyozása, s az, hogy az egyén megtalálja saját önmegvalósítása legmegfelelőbb útját.

Önmegvalósítás akkor következik be, ha az ember önértékelése szempontjából fontosabbá válik saját tapasztalata, mint mások értékelése. A tapasztalat azt jelenti, hogy az ember tudatában van annak, ahogyan figyelemmel kíséri, észleli, feldolgozza és integrálja belső világából jövő, a szervezet működését jelző információkat éppen úgy, mint a külső, fizikai és interperszonális világból jövőket. Az organizmusból jövő jelzések iránti nyitottság akkor lehetséges, ha az egyén másokkal való kapcsolatában őszinteséget, törődést, és nem ítélkező, érzékeny megértést tapasztal.

Ez a segítői magatartás azt követeli a szakembertől, hogy bízjon egy személy önmegvalósítási törekvésében, olyan személyében, aki nem funkcionál megfelelően.

Ez a segítői magatartás egy olyan attitűdöt, felfogást feltételez, melyben a hangsúly egyrészt a kliens érzékeny és pontos empatikus megértésén, másrészt azon van, hogy a segítő (amint már volt erről szó) teljesen elfogadja, feltétel nélkül értékeli a klienst, harmadrészen a segítő őszinteségén és nyíltságán van.

A segítő munkájának legfontosabb része az, hogy megpróbálja megérteni, hogy mit él át, mit érez és mit gondol a kliens, és hogyan észleli saját viselkedését. Ez többet kíván, mint egyszerűen a kliens szavainak megértését. Azt jelenti, hogy a segítő érzékenyen felfogja a kliens változó élményeit, félelmét, haragját, gyengeségét, zavarát, bármit, amit a másik átél. Azt jelenti, hogy átmenetileg a kliens életében él a segítő, abban mozog óvatosan, anélkül hogy megítélné, miközben átérez jelentéseket, amelyeknek a kliens maga is csak félig van tudatában, de nem próbál olyan érzéseket feltárni, amelyeknek egyáltalán nincsen tudatában, mert ez túlságosan ijesztő lenne számára.

A szakembernek ki is kell fejeznie azt, hogy érzi a kliens világát, gyakran ellenőriztetnie kell a klienssel megértésének pontosságát (pl. célzott, illetve tisztázó, segítő beszélgetéssel, tükrözéssel) és hagyni, hogy a kapott válaszok irányítsák. A segítő azért, hogy a kliens élményfolyamának lehetséges személyes jelentésére mutatóra, segíti a klienst abban, hogy erre a fontos vonatkozásra koncentráljon, teljesebben élje át a jelentést, és elmélyüljön az élményben.

Empátiásan egy másik emberrel lenni azt jelenti, hogy a segítő arra az időre félreteszi saját nézeteit és értékrendjét, és előítéletek nélkül belép a másik világába. Bizonyos értelemben csak az tudja önmagát így félretenni, aki elég biztos önmagában, és tudja, hogy ha akarja, bármikor visszatérhet a saját világába, és nem fog elveszni, bármilyen furcsának vagy bizarrnak bizonyuljon is a másik világa. Ezt csak intenzív és folyamatos önismerettel, a saját életben bekövetkező helyzetek elemzésével lehet elérni, illetve fenntartani.

Van olyan szakmai felfogás, mely szerint az empátia több mint attitűd. Ez a felfogás az empátiát a viselkedés állandó jellemzőjének tartja, amellyel a segítőszakember arra törekszik, hogy a kliens által szolgáltatott információkat úgy rendezze, hogy annak értelme a kliens számára világosabb és pontosabb legyen. Az idegrendszer csak akkor tudja megfelelően feldolgozni és tudatosá tenni az információt, ha a kliens figyelme a megszakítatlan élményfolyam értelmének fontos elemeire összpontosul. Annál nehezebb az élményszerűen fontos anyag feldolgozása, minél több zavaró információra figyel a kliens, illetve minél több ilyen információt hoz be a segítő a folyamatba.

Az empátia nem azonos a szimpátiával. Amikor szimpátiát érez, az ember megtagadja önmagát és hasonlít és hasonul. Az empátiában egy belső erő van jelen, amely elidegenítheti az adót a fogadótól, hacsak a fogadó nem kész arra, hogy félretegye kezdeti indulatait, és csak azután érezzen, ha már megrágtá és feldolgozta a visszajelzést, és akkor döntsön, hogy újra elővegye-e. Ezáltal egy intellektualizáló folyamatnak kell megindulnia. Itt tehát változás következik be.

A változás folyamata úgy írható le, mint tapasztalatok sorozata, amelynek során a kliens a segítő folyamatban megtanulja önmagát úgy elfogadni, mint ahogy a segítő elfogadja őt. Az a tény, hogy valaki valóban meghallgatja, segíti a klienst abban, hogy ő maga is érzékenyebb váljon a belülről jövő érzések és üzenetek iránt. Könnyebb a kliensnek önmagát olyannak elfogadni, amilyen, ha ki tud fejezni érzéseket, amelyeket korábban soha nem mert, és eközben a segítő változatlan elfogadását tapasztalja.

A kliens pontosabban tud különbséget tenni élményének összetevőit, a testi érzések, észlelések, társas helyzetek, és mindezen forrásból jövő információk integrálási módja között, ha ezt megtapasztalja. Ezáltal élményeit pontosabban tudja tudatosítani.

A fejlődés folyamán, ahogy a korábban a tudatból kiszorított élmények asszimilálódnak, a kliens énképe változni kezd, és felismeri az élmények értelmezésében való személyes felelősségét is. Az énképnek ez által biztosabb belső alapja van, és teljesebb összhangban van a pillanatnyi élményekkel. Mivel az élmények állandóan változnak, az énkép is rugalmasabbá, változékonyabbá válik. A jobb pszichológiai alkalmazkodást jelzi az én és az élmény közötti egyre jobb megfelelés.

A személyközpontú elméletben és az ehhez kapcsolódó szakmai munkában az én hármas jelentésű: én, én-kép és én-ideál.

Az **én** a személyiség, a maga objektív valóságában megjelenő organizmus.

Az **én-kép** reprezentálja mindazt, ahogy az egyén önmagát megéli, amilyenek saját magát megítéli, ez saját viselkedésének értelmezési rendszere. Az én-kép kialakulásában szerepet játszanak a környezettel folytatott értékelő interakciók, az én-kép stabilitásának fennmaradását is a környezettel való interakció biztosítja.

Az **én-ideál** hordozza az ember morális dimenzióját arra vonatkozóan, amilyen az ember lenni szeretne, aminek elérésére törekszik.

Záráshoz közeledve egy gondolat a segítő kapcsolat etikai oldaláról:

A hagyományos etika a dolgokat filozófiai tételekből vezeti le. A személyközpontú szemléletnek, mint humanisztikus világ- és emberképnek olyan filozófia a gyökere, mely az élményre támaszkodik, s a kapcsolat élményében ismeri fel az etikát, mint elsődleges filozófiát. Különösen a találkozás személyes élménye, vagyis hogy az egyik ember a másik embert megszólítja és bátorítja, ebből egyértelműen következik a válasz és a cselekvés igénye. A személyközpontú etika párbeszédre alapuló etika.

Összefoglalás

- A segítség lélektani aspektusát vizsgálva láttuk, hogy vannak elvi-felfogásbeli hangsúlyeltolódások; vannak gondolkodók, akik a pszichoanalízis, s vannak akik a szocializáció mentén alkották meg emberképüket.

- A Rogersi személyközpontú felfogás a kapcsolatból és a kapcsolati élményből indul ki, s azt tartja fontosnak hangsúlyozni, hogy a feltétel nélküli elfogadás, a személyközpontúság és a hitelesség adja a párbeszédre alapuló segítői munka együttműködési keretét.

TANULÁSIRÁNYÍTÓ

A segítő beavatkozás háromoldalú tevékenység; a kliens, a segítő és a segítésről vallott felfogások, elvek összessége, mely ott van mind a kliensben, mind a segítőben. A segítésről vallott felfogás, elv, s az ehhez kapcsolódó szakmai repertoár meghatározó lehet a segítői munkában.

A tananyag a személyközpontú segítői munka elveit és felfogását, s a szakmai repertoárt megalapozó összefüggéseket tárgyalja.

A segítés annyiban gyakorlati tevékenység, amennyiben azt a segítő annak képes tekinteni, s ebből meg is tud valósítani. A segítés annyiban intellektuális tevékenység, amennyiben a segítő képes felismerni azt, hogy a segítés nem azonos a civil, hétköznapi segítgetésekkel. A segítés professziója szakma és etikai elveken nyugszik. S szervezetszerű szakmai együttműködésen.

A segítői szakmai munka többféle iskolázottsággal elvégezhető, ám minden iskolázottságban közös elvárás, hogy a szakmai, etikai és jogi ismereteket és tapasztalatokat adekvátn és relevánsan tudja alkalmazni.

Először is azt kell szem előtt tartania, hogy e tananyagban szereplő tartalmat a megértéshez való hozzásegítés érdekében át kell ültetnie a gyakorlatra; tehát konkrét feladatokat kell megoldani, s nem is egyedül, hanem tanuló párral.

A tananyag tartalmaz köznyelvi és szakmai nyelvi megfogalmazásokat, szófordulatokat egyaránt; mindkét tartalmi megfogalmazást el kell tudnia olvasni, s értelmeznie is kell tudni. Az értelmezéshez szakkönyveket, illetve az internetet vegye igénybe, s emellett, akár csak a feladatok megoldásánál, törekedjen az olvasottakról tanuló párral beszélgetni.

2. feladat

A feladatot párban oldják meg; válasszon magának tanulótársat, s vele együttműködve oldja meg a feladatot! (Mindketten azonos feladatot oldjanak meg, de mindketten a saját füzetükben dolgozzanak!)

Egy konkrét élethelyzet leírása alapján mutassa be esetleírás-szerűen a személyközpontú szemlélet működőképességét!

MUNKANYAG

MUNKANYAG

MEGOLDÁSOK

1. feladat

A feladat megoldásánál a tanuló lehetséges gondolatmenete:

A pszichológia tanulmányozása jobban érthetővé teszi, miért viselkednek úgy az emberek, ahogy azt tapasztaljuk, és betekintést nyújt saját attitűdjeink és reakcióink világába is.

A pszichológiában lehet ez a megközelítésmód: biológiai, behaviorista, kognitív, pszichoanalitikus, fenomenológiai.

A biológiai nézőpont lényeg, hogy a viselkedést és a mentális folyamatokat elsődlegesen genetikai tényezők, az agy elektromos és kémiai aktivitása és a hormonális folyamatok határozzák meg.

A behaviorista nézőpont a viselkedést tanulmányozását helyezi a középpontba; az inger-válasz pszichológia elnevezést is szokták használni. Nem foglalkozik olyan mentális folyamatokkal, amelyek az inger és a válasz közé ékelődnek.

A kognitív nézőpont az inger-válasz pszichológia korlátozottságára adott válaszként alakult ki. Mentális folyamatokkal: észleléssel, emlékezéssel, gondolkodással, döntéshozással és problémamegoldással foglalkozik. A mentális folyamatok objektívan vizsgálhatók az egyes viselkedéseken keresztül.

A pszichoanalitikus nézőpontban Freudnak az emberi természetről vallott felfogása lényegében negatív. Úgy hitte, hogy ugyanazok az alapösztönök vezérelnek bennünket, mint az állatokat. A nézőpont alapján a viselkedés és a mentális folyamatok mögött állandóan jelen lévő tudattalan erők harca áll.

A fenomenológiai nézőpont a szubjektív tapasztalásra alapoz; milyen elképzelése van az egyénnek a világról, s hogyan értelmezi az eseményeket. A belső élet és az egyéni élmények leírásával foglalkozik, nem a viselkedést akarja előre jelezni. Ide tartoznak a humanisztikus elméletek.

2. feladat

A feladat teljesítése egyrészt azt mutatja meg, hogy a tanuló hogyan meséli el a történetet, itt fontos értékelési szempont, hogy a történetben milyen jelzős szerkezeteket alkalmaz, ezzel ugyanis rálátni enged arra, hogy a tanuló a történetet, illetve a benne szereplőket miként minősíti. A feladat teljesítése másrészt azt mutatja meg, hogy a tanuló érti-e a személyközpontú elmélet lényegét, s ebben a tartalmi összefüggésben ki tudja-e domborítani a segítő magatartás attitűdjét.

IRODALOMJEGYZÉK

AJÁNLOTT IRODALOM

Atkinson et al: Pszichológia. Osiris Kiadó, Budapest, 2005.

Nagy Ádám (szerkesztő): Ifjúságügy. Ifjúsági szakma, ifjúsági munka. Palócvilág Alapítvány, Új Mandátum Könyvkiadó, Budapest, 2008.

Pléh Csaba, Boros Ottilia: Pszichológia. Akadémiai Kiadó, Budapest, 2008.

Rogers, Carl R.: Valakivé válni. SHL Kiadó, Budapest, 2003.

MUNKANYELVI

A(z) 1896–06 modul 004–es szakmai tankönyvi tartalomeleme felhasználható az alábbi szakképesítésekhez:

A szakképesítés OKJ azonosító száma:	A szakképesítés megnevezése
55 762 01 0000 00 00	Ifjúságsegítő

A szakmai tankönyvi tartalomelem feldolgozásához ajánlott óraszám:
20 óra

MUNKANYELVI ANYAG

MUNKANYAG

A kiadvány az Új Magyarország Fejlesztési Terv
TÁMOP 2.2.1 08/1-2008-0002 „A képzés minőségének és tartalmának
fejlesztése” keretében készült.

A projekt az Európai Unió támogatásával, az Európai Szociális Alap
társfinanszírozásával valósul meg.

Kiadja a Nemzeti Szakképzési és Felnőttképzési Intézet
1085 Budapest, Baross u. 52.
Telefon: (1) 210-1065, Fax: (1) 210-1063

Felelős kiadó:
Nagy László főigazgató